

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 15 februari 1929 kl. 4 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 i anledning av väckt motion om avskaffande av gällande bestämmelser om skyldighet för militärmanuskap att giva överordnad hederstecken (hälsning, honnör).

Motionen. Uti en inom andra kammaren av herr *Oscar Öhman m. fl.* väckt, till utskottet överlämnad motion, nr 324, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga, att de hittills gällande bestämmelser om skyldighet för manskap att giva överordnad hederstecken (hälsning, honnör) avskaffas.

Motivering. Motionärerna utgå från att skyldigheten att giva överordnad hederstecken är en förnedrande skyldighet. Anmälan om uraktlåtenhet att avgiva dylikt skulle rendera de värnpliktiga straff, som av befälet ofta utnyttjades, när de fingo lust att trakassera en eller annan värnpliktig.

Utskottet. Utskottet, som icke kan dela motionärernas synpunkt i fråga om hälsning på överordnad såsom förnedrande, utan önskar se de föregivna olägenheterna vid givandet av hederstecken ur rent praktisk synvinkel, vill i detta sammanhang lämna en kortfattad redogörelse för de föreskrifter, som för närvarande gälla i förevarande hänseende.

I tjänstgöringsreglementet för armén kap. 3 § 7 mom. 4 föreskrives sålunda, att krigsmakten tillhörande person, som är klädd i uniform, skall verkställa hälsning med vissa angivna undantag för kungliga personer, blottad fana, i uniform klädda, krigsmakten tillhörande personer av högre tjänstegrad eller tjänsteklass samt civilklädda förmän och civilmilitära personer av högre tjänsteklass, vilka han på grund av tjänsteförhållanden eller givna föreskrifter är skyldig att känna till utseendet.

I mom. 5 stadgas, att krigsmakten tillhörande person, som är civilklädd, skall verkställa hälsning på kunglig person, blottad fana samt förmän och civilmilitära personer av högre tjänsteklass, vilka han på grund av tjänsteförhållanden eller givna föreskrifter är skyldig att känna till utseendet, vare sig dessa äro klädda i uniform eller civilklädda.

Mom. 9 stadgar, att vad bruk och städat umgängesskick i övrigt fordra iakttagas av krigsmakten tillhörande personer icke blott i umgänget med varandra — varvid tillbörligt avseende fästes vid högre tjänsteställning — utan även gentemot allmänheten.

§ 11 mom. 4 medger regementschef att i övrigt för enskilda och trupper medgiva inskränkning i hälsning på (del av) kaserngård (kasernområde, övningsfält). Är övningsfält (övningsplats) gemensamt, får dock dylik inskränkning givas allenast av platsbefälhavaren (arméfördelningschefen o. s. v.).

I övrigt iakttages i fält och under övningar i fälttjänst den ytterligare inskränkning i hälsning, som fälttjänstreglementet föreskriver.

Under hand hava ock ytterligare lättnader i hälsningsplikten tillkommit. Exempelvis torde numera enligt uppgift hälsning av manskap gentemot underbefäl icke påfordras. I de under senaste tiden tillkomna soldatinstruktionerna, exempelvis för kavalleriet av dec. 1928, punkt 47, föreskrives, att menig skall till namn och utseende lära sig känna, utom vissa kungliga personer, vederbörande regementschef, skvadronschef och allt befäl vid skvadronen, och därjämte, *i den mån tjänsteförhållandena det medgiva*, utom vissa personer av högre rang, övrigt befäl och civilmilitära personer vid vederbörande regemente. Punkt 52 i samma instruktion för kavalleriet föreskriver, att ryttare, som är civilklädd, skall verkställa hälsning för kungliga personer, blottad fana och det befäl, som ryttaren är skyldig känna, vare sig befälet är i uniform eller civilklätt.

Av bestämmelserna framgår sålunda, att med vissa färre undantag hälsningsplikten är beroende av tjänsteförhållandena vid truppen.

Inom marinen gälla följande bestämmelser:

Hälsning av enskild, som ej är klädd i uniform, göres på sätt bruk och stadgat skick fordra.

På dylikt sätt hälsas envar av de personer, vilka manskapet till utseen- det känner och vilka skola hälsas av enskild, klädd i uniform, ävensom blottad fana.

Hälsning av enskild, klädd i uniform, göres, utom för kungl. person och fana, för alla i uniform klädda krigsmän och civilmilitära personer av högre grad samt för civilklädda förmän och civilmilitär personal, vilka manskapet skall lära sig känna till utseen- det. Dessa senare äro, utom vissa kungliga personer, chefen för försvarsdepartementet och stationsbefälhavaren, sådana krigsmän och vederlikar, under vilkas befäl han är ställd.

På överordnad inom marinen av korprals grad hälsas icke utom vid tilltal av den överordnade ej heller på överordnad bland arméns och flygvapnets manskap.

Vederbörande befälhavare må beträffande hälsning av enskild inom visst begränsat kasern- och varvsområde för krigsmän tillhörande marinen anbe- falla sådana inskränkningar, som kunna av omständigheterna betingas.

Ombord verkställes hälsning utom vid honnör med fallrep för å samma fartyg befintlig person blott vid första sammanträffandet på dagen och i allmänhet ej efter klockan 10 f. m. samt upprepas sedermera endast vid tilltal, rapports avgivande o. dyl.

Av till utskottet inkommen utredning inhämtas, att hälsningsplikt för man-

skap förefinnes i samtliga europeiska arméer, oavsett om de tillhöra den av motionärerna såsom "borgerlig" betecknade militarismen eller ej.

På frågan om hälsningsplikten i tjänsten saknar utskottet anledning ingå.

Beträffande åter förhållandena utom tjänsten har utskottet med tillfredsställelse iakttagit den strävan, som under senare åren gjort sig gällande i syfte att utan åsidosättande av god ordning och disciplin samt till ömsesidig bekvämlighet och trevnad för båda parterna nedbringa antalet tillfällen av hälsningsplikt av mera formell natur. Av uttalanden i den dagliga pressen synes också framgå, att från ledande militärt håll ett motsvarande intresse förefinnes. En ytterligare utveckling på denna väg torde ock utan tvivel vara ägnad att borttaga åtskilliga tillfällen till friktion, som endast kunna lända det förtroendefulla samarbetet mellan militärpersoner i olika tjänsteställning till men. Att speciellt beträffande militärtjänsten åsidosätta de regler, som eljest i det dagliga livet iakttagas för hövlighet och god ordning, lär icke finnas någon anledning.

Utskottet hemställer alltså under framhållande av sina här ovan uttalade synpunkter,

att ifrågavarande av herr Öhman m. fl. väckta motion icke måtte bifallas.

Stockholm den 15 februari 1929.

På utskottets vägnar:

HARALD LAURIN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 2.
